

РІШЕННЯ
спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» (м. Київ) прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 08 «Право» Кінзерській Тетяні Володимирівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Державно-правові погляди Іллі Шрага» за спеціальністю 081 «Право». «07» лютого 2024 року.

Кінзерська Тетяна Володимирівна, 1990 року народження, громадянка України, освіта вища.

У 2011 р. закінчила Академію муніципального управління за напрямком підготовки «Право» та отримала кваліфікацію бакалавра права, диплом з відзнакою.

У 2012 р. закінчила Національний університет Державної податкової служби України за спеціальністю «Правознавство» та отримала кваліфікацію юриста, диплом з відзнакою.

Дисертацію виконано на кафедрі теорії та історії держави і права у ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ.

Тема дисертації «Державно-правові погляди Іллі Шрага» затверджена на засідання Вченої Ради Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» (протокол № 7 від 31 травня 2018 року).

Науковий керівник – Скоморовський Віталій Богданович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК».

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у 8 наукових працях, 3 статті опубліковано у наукових періодичних виданнях України, що включені до міжнародних

наукометричних баз, 2 статті – у закордонних фахових виданнях, а також 3 публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

1. Скоморовський В. Б., Кінзерська Т. В. Погляди Іллі Шрага на систему правосуддя в українських землях після Судової реформи 1864 р. *Legal Bulletin*. 2022. № 3. Рр. 18-23. (внесок здобувачки – 50%).

2. Кінзерська Т. В. Правозахисна діяльність Іллі Шрага. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2019. Вип. 35. С. 38-43.

3. Кінзерська Т. В. Погляди Іллі Шрага на проблему реформування аграрного законодавства Російської імперії (крізь призму депутатства в Першій Державній Думі). *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 6. Т. 1. С. 15-17.

4. Shutak I., Skomorovskyi V, Muzychenko G., Riabchenko T., Kinzerska T., Humeniuk T. Features of the Norms of the Constitutional Law of Ukraine. *Estudios de Economia Aplicada*. 2021. (внесок здобувачки – 17%).

5. Кінзерська Т. Становление государственно-правовых взглядов Ильи Шрага. *Leges et viata*. 2019. Nr. 10/2 (334). P. 46-48.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Яцишин Михайло Михайлович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Волинського Національного університету імені Лесі Українки. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Доцільно було б більш детально вивчити суспільно-політичні чинники, які вплинули на формування світогляду Іллі Шрага, а також більш глибоко охарактеризувати особливості та специфіку епохи, у яку кристалізувалися державно-правові погляди діяча. Окремі погляди авторкою висвітлено у змісті підрозділів 2.1. та 2.2., проте ряд питань потребують уточнення та з'ясування авторської позиції.

2. Враховуючи той факт, що помітний вплив на суспільно-політичне життя того часу здійснювали адвокати, яким був також й І. Шраг,

цілком логічно, що даний період справедливо називається «адвокатською добою» в історії українського державотворення. У зв'язку з цим було б доцільно, щоб авторка показала процес становлення творчої особистості І. Шрага саме крізь призму його адвокатської діяльності. Тому цікавить думка авторки, яким чином позначилась практична адвокатська діяльність правника на становлення його державно-правових поглядів?

3. Більш докладної деталізації потребує депутатська діяльність І. Шрага у Державній думі. У параграфі 3.1. дисертантка доволі детально зупиняється на державотворчій діяльності політика у стінах законодавчої інституції того часу. Авторка розглядає участь депутата у вирішенні аграрного питання, показує його роль у забезпеченні автономістичних прагнень українського населення, фракційної діяльності парламентарія тощо. Водночас по тексту належним чином не представлено суть публічних промов політика з парламентської трибуни, не розкрито його полеміку з іншими депутатами щодо ключових питань українського державотворення. Такий підхід суттєво б збагатив дисертаційне дослідження, тим більше, що стенографічні звіти засідань Думи офіційно опубліковані і наявні у відкритому доступі.

4. Варто позитивно оцінити спробу авторки дослідити принципи функціонування судових установ у творчій спадщині Іллі Шрага. У підрозділі 3.3. доволі широко проаналізовано специфіку функціонування судових інституцій на території українських земель. Водночас, розкриваючи погляди дослідника з даного питання, у тексті дещо надмірно приділено увагу підготовці самої реформи 1864 року та специфіці дореформеного судочинства. При викладі матеріалу позиція І. Шрага не завжди відображена належним чином, зокрема в частині аналізу вченим судових статутів, які докорінно вплинули на систему судочинства того часу. Більш глибоко вартувало б висвітлити ті суспільно-політичні і правові чинники, що суттєво впливали, а часто й визначали принципи діяльності судових установ. Вважаємо, що дисертантка має

Гоцуляк Юрій Вікторович, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії, історії держави і права та філософії права юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Перш за все, потрібно констатувати доволі вдалий вибір методичного інструментарію в роботі. Здобувачка використала метод системно-структурного аналізу, історико-правовий, системний, порівняльно-правовий, формально-юридичний методи. Водночас, для такого виду робіт було б доцільно використати також юридикобіографічний метод, що суттєво б підсилило дослідження, зокрема в частині з'ясування особливостей становлення і розвитку державно-правових поглядів І. Шрага.

2. З тексту роботи не повною мірою зрозуміло, яким чином участь у діяльності студентських товариств вплинула на формування державноправових поглядів І. Шрага. Адже у тексті роботи мова йде здебільшого про його участь у студентському русі, який спрямовувався головним чином проти поліцейських репресій стосовно його колег. Крім того відображено його роль у суспільно-політичних рухах навчального закладу, які поширювалися на студентську громаду з метою звільнення від посадових обов'язків реакційно налаштованих університетських посадовців та відстоюванні демократичних засад у студентському самоврядуванні. У цьому контексті авторці вартувало б більш детально показати, яким чином така діяльність вплинула на широкий суспільний загал та простежити ті орієнтири, які стали основоположними в процесі формування державноправових поглядів І. Шрага.

3. У процесі розгляду депутатської діяльності І. Шрага потрібно було б більш конкретно відобразити ті практичні результати, які отримало українське населення Австро-угорської монархії. У дисертації зауважується, що завдяки ініціативам парламентарія питання захисту прав та інтересів українського народу набуло публічності та широкого розповсюдження серед відомих правників та суспільно-політичних діячів того часу. З

парламентської трибуни він піднімав важливі питання автономії України, захисту прав рідної мови, аграрного законодавства, проблеми зловживань місцевої адміністрації стосовно місцевого населення, акцентував на проблемах єврейських погромів тощо. Водночас не повною мірою зрозуміло: які ж практичні результати такої діяльності?

4. Дисертантка у тексті роботи доволі глибоко відобразила земську діяльність І. Шрага. Особливо вдало, на наш погляд, розкрито позицію діяча стосовно викриття численних зловживань з боку земських начальників. Багато уваги у цьому аспекті приділено проблемам ігнорування елементарних потреб українського населення та тотальну зневагу до нього, оскільки чиновницький апарат не брав до уваги інтересів селян та простого українського люду. Віддаючи належне зробленому, з дисертації не вдається повною мірою встановити, які ж конкретні механізми вирішення даного питання пропонуються І. Шрагом і наскільки вони співвідносяться з особливостями тогочасної суспільно-політичної ситуації в українських землях.

Корольова Вікторія Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін Університету «КРОК». Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У тексті дисертації йдеться про те, що І. Шраг був відомим українським адвокатом, діяльність якого була позитивно сприйнята у суспільстві та неодноразово зустрічала схвальні характеристики серед населення (с. 50). Наголошується, що громадськість неодноразово визначала його адвокатські промови та уміння переконливо наводити аргументи задля максимально ефективного захисту своїх клієнтів. Як відомо, адвокат доволі вдало захищав права громадян, займався веденням політичних справ, роз'ясненням чинного законодавства тощо. Проте у тексті дисертації авторкою не звертається належна увага безпосередньо на хід та специфіку судових процесів, де правник брав участь і проявив себе як талановитий

адвокат. Це дало б можливість більш комплексно розглянути дане питання та ширше розкрити характерні риси творчої особистості І. Шрага.

2. На нашу думку, у тексті роботи авторка доволі повно розкрила взаємини І. Шрага з відомим українським діячем Михайлом Грушевським. Показано, що їх співпраця стосувалася здебільшого політичних, видавничих та організаційних питань. Крім того, зауважується, що М. Грушевський неодноразово звертався до І. Шрага за фаховими юридичними консультаціями та роз'ясненнями. Головна ж їхня спільна діяльність базувалася на основі ідеї української автономії. У цьому контексті потребує окремого з'ясування питання щодо взаємин діяча з іншими відомими особистостями того часу, адже відомо, що питання соборності та автономії розроблялось доволі широко й неодноразово ставало предметом відкритих дискусій та обговорень в колах українського політикуму.

3. Дисертантка зазначає, що І. Шраг неодноразово наголошував на втручанні влади у функціонування судових інституцій та безкарності у зв'язку з цим місцевої адміністрації. Діяч наводив приклади зловживання владою на місцях, про що було відомо міністерству юстиції й воно мало б відстоювати права своїх чиновників від гніту й сваволі губернаторів та загалом місцевої адміністрації. Такий стан речей він пояснював загальноімперською політикою стосовно місцевої адміністрації. Проте по тексту не повністю зрозуміло суть такої загальноімперської політики та як саме вона вплинула на формування й діяльність місцевої влади. Дане питання вимагає додаткової аргументації.

Биков Олександр Миколайович, доктор юридичних наук, ст. наук. співробітник, професор кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК». Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У дисертації відзначається, що на сьогоднішній день вкрай важливо ефективно використовувати набутий історичний досвід попередніх поколінь, особливо зважаючи на те, що практично сто років тому українська держава вже проходила подібні процеси. Детальне вивчення особливостей

національно-визвольної боротьби українського народу на початку ХХ ст. дасть можливість уникнути численних помилок та прорахунків, визначити місце і роль у державотворчих процесах провідних українських діячів. При цьому не повною мірою видно: який саме досвід і у якій конкретно сфері пропонує використовувати дисертантка. Даний момент потребує додаткової аргументації.

2. Здобувачка відзначає, що з метою порушення актуальних для українського населення питань І. Шраг у парламенті ініціював створення української парламентської фракції, до якої депутати входили на основі захисту принципів автономії й широкого національного самовизначення. Потрібно зауважити, що створення фракції було доволі тривалим і виснажливим процесом. Водночас потрібно додатково з'ясувати, чи був уже подібний досвід серед інших українських депутатів і, якщо такий досвід наявний, якого практичного втілення він набув?

3. Дисертантка доволі повно відображає позицію І. Шрага щодо судової реформи 1864 року, котра запровадила новітні підходи до організації судочинства, сприяла закріпленню основи рівного і незалежного суду. Водночас, як видається, необхідно було б більш детально відобразити специфіку тієї епохи, у межах якої здійснювалась реформа та показати наскільки вона реально відповідала особливостям імперського самодержавного режиму.

Француз Анатолій Йосипович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Університету «КРОК». Оцінка позитивна без зауважень.

Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертація Кінзерської Тетяни Володимирівни на тему «Державно-правові погляди Іллі Шрага», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти»

(наукових установах)» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261; «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради;

«Проти» – 0 (нуль) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада Університету економіки та права «КРОК» присуджує **Кінзерській Тетяні Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова спеціалізованої вченої ради:

доктор юридичних наук, професор

 Анатолій ФРАНЦУЗ

Опонент:

доктор юридичних наук, професор

 Михайло ЯЦИШИН

Опонент:

доктор юридичних наук, доцент

 Юрій ГОЦУЛЯК

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент

 Вікторія КОРОЛЬОВА

Рецензент:

доктор юридичних наук, ст. наук. співробітник

 Олександр БИКОВ